

HUMAN RIGHTS DIALOGUE

RASISME OG DISKRIMINERING

HÅNDBOK FOR SKOLE

AMNESTY
INTERNATIONAL

”Jeg ønsker å sette mer lys på det (rasisme) fordi det er så mange som sier at det ikke eksisterer, men det er mange ting jeg heller ikke tror eksisterer fordi jeg selv ikke har opplevd det.”

– **GRACE BULLEN,**
norsk idrettsprofil 2020

INNHold

04 Introduksjon

06 Målet med aktiviteten

08 Aktivitetspakken

10 Gjennomføringen steg for steg

- 13 Introduksjon til Human Rights Dialogue
- 14 Kort innføring om Amnesty
- 15 Introduksjon til rasisme og diskriminering
- 15 Kort innføring i menneskerettighetene
- 16 Presenter dialogoppgaven
- 17 Drøfting av påstand
- 18 Dialogaktiviteten
- 18 Oppsummering
- 19 Avslutning og what's next?

21 Dialogmetoder

- 22 Fisk-i-bolle dialog
- 23 Argument dialog
- 24 Tenkekart dialog
- 25 Ja/nei dialog

I den nye læreplanen, kunnskapsløftet 2020, står menneskerettighetene sentralt. Menneskeverd, likeverd og likestilling, kritisk tenkning og etisk bevissthet er blant prinsippene som fremheves i læreplanens overordnede del. Det slås fast at:

Elevene skal selv bidra til å ivareta menneskeverdet og reflektere over hvordan de kan forhindre at det krenkes.

Amnesty Norge tilbyr derfor **Human Rights Dialogue** til bruk i skolen, en aktivitet som skal hjelpe elevene å reflektere rundt ulike menneskerettighetsspørsmål, i dette tilfellet rasisme og diskriminering.

AKTIVITETEN GJENNOMFØRES I 5 DELER

- 1 Først får elevene en kort innføring i hva menneskerettigheter er, menneskerettighetenes historie og Amnestys mandat.
- 2 En innføring i temaet rasisme og diskriminering.
- 3 Deretter settes selve dialogen i gang ved at en av følgende påstander fremmes: «Alle diskriminerer» eller «En verden uten rasisme er mulig».
- 4 Du som lærer legger frem den valgte påstanden som elevene skal reflektere omkring. Denne påstanden skal elevene ha i bakhodet mens de med jevne mellomrom får presentert beskrivelser av ulike hendelser, spørsmål, sitater eller faktaopplysninger ved hjelp av dialogkort. Dialogkortene speiler ulike sider ved rasisme og diskriminering og hjelper samtalen og refleksjonen videre.
- 5 Til slutt oppsummeres klassens eller gruppenes tanker gjennom prosessen, og man diskuterer hvordan elevene selv kan være med på å bekjempe rasisme og diskriminering.

Varighet: Aktiviteten varer i ca 1,5 time eller 2 skoletimer.

Antall deltakere: 5-30 elever.

Du vil få en mer detaljert beskrivelse av hvordan aktiviteten er tenkt gjennomført, skritt for skritt, på 10-19 i håndboken. Men først vil vi redegjøre for formålet med aktiviteten og hva aktivitetspakken inneholder.

MÅLET MED AKTIVITETEN

Amnesty jobber for at alle skal kunne nyte godt av menneskerettighetene som er nedfelt i menneskerettserklæringen. Målet med Human Rights Dialogue er å gi elevene økt innsikt i menneskerettighetene og menneskerettighetenes betydning i hverdagen vår, samt hvilke utfordringer vi har i Norge knyttet til denne tematikken. Elevene skal få et bredere kunnskapsgrunnlag ved at et menneskerettighetstema blir belyst fra ulike vinkler.

Vi ønsker å skape engasjement rundt saker som er viktige for oss, og fremme dialog. Elevene gis mulighet til å reflektere over hvordan de skal forholde seg til rasisme og diskriminering, og hvordan de kan ta aktive valg for å bekjempe dette. Gjennom samtale får de mulighet til å dele synspunkter, lytte, sette seg inn i andres ståsted og reflektere rundt egne meninger.

Din rolle som lærer

Din rolle som lærer er å ta elevene gjennom den innledende presentasjonen, gjennomføre og fasilitere dialogøvelsen for til slutt å runde av med en oppsummeringsoppgave. Du skal ikke dele dine egne meninger, men sørge for at dialogen blir drevet fremover, foruten å hjelpe til med oppfølging og input til de enkelte dialogkortene. På baksiden av lærerens dialogkort er det hjelpemidler og tips som skal hjelpe deg med dette.

TANKER UTEN PRAKSIS ER TOMME TANKER, OG HANDLING UTEN TANKER ER MENINGSLØST

– **KVAME NKRUMAH,**
grunnlegger av panafrikanismen og Ghanas første president

Sett klare retningslinjer

Elevene bør oppfordres til å delta aktivt i samtalen og stille hverandre oppfølgingsspørsmål. Ingen svar er feil, alle skal få komme til orde, og alles synspunkter skal respekteres.

Det må tas høyde for at noen elever kan ha personlige erfaringer som er vonde å snakke om, eller at temaet trigger sterke følelser hos enkelte. Kanskje finnes det også

rasistiske eller diskriminerende holdninger i elevgruppa. Derfor er det viktig med klare retningslinjer for hva man ønsker ut av samtalen. Det skal ikke være en debatt. Poenget er ikke å vinne frem med egne argumenter, men å fremme egne synspunkter samtidig som man lytter til og prøver å forstå hverandres meninger.

AKTIVITETSPAKKEN

Aktivitetspakken består av denne håndboken, en powerpoint-presentasjon og fysiske hjelpemidler. Powerpointpresentasjonen tar deg og elevene gjennom hele opplegget. Det forutsettes at du som lærer har satt deg inn i denne håndboken på forhånd.

Aktiviteten er tenkt å vare i 2 skoletimer (1, 5 time), avhengig av hvor mange dialogkort du velger og antall pauser.

Aktiviteten kan gjennomføres med hele klassen eller i mindre grupper.

Ved digital gjennomføring

Ved digital gjennomføring finner du påstander og alle dialogkortene i powerpointpresentasjonen. Hjelpene til lærerens dialogkort finner du i notatene til hvert enkelt kort i powerpoint. Bordkortene finnes i et eget vedlegg i mailen du har fått. Disse må du i såfall selv printe ut.

De fysiske hjelpemidlene består av følgende:

- ✓ 2 påstandskort og 21 dialogkort med hjelpepunkter til lærer.
- ✓ 2 påstandskort og 21 dialogkort til elevene.
- ✓ 3 bordkort til elevene: en forenklet utgave av artiklene i menneskerettighetserklæringen, retningslinjer for samtalen og tips til oppfølgingsspørsmål.

Det er tre sett med kort til elevene, da har du mulighet til å dele klassen i tre grupper. Lærerkortene skiller seg fra elevenes ved at de har hjelpepunkter på baksiden. Bordkortene skal elevene få utdelt før dialogøvelsen slik at de ligger tilgjengelig.

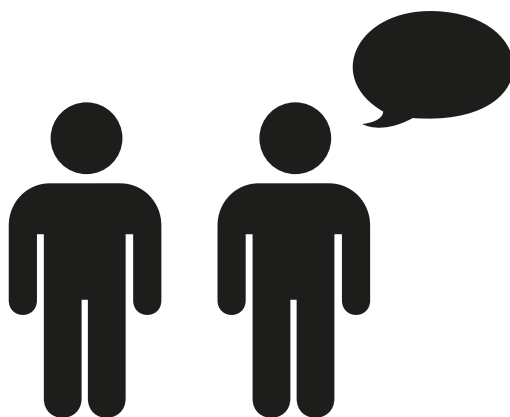
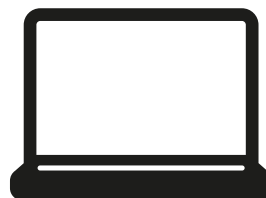
I tillegg til pakken må du ha tilgang på PC og projektor, samt ark og noe å skrive med til klassen/gruppene.

Pakken inneholder flere dialogkort enn du sannsynligvis får tid til å bruke. Dette er fordi at du skal kunne plukke ut kortene du mener passer best for din gruppe og tiden du har til rådighet. Påstandskortet og dialogkortene du ønsker å bruke må velges ut på forhånd. De du ikke bruker denne gangen har du da også mulighet til å bruke senere om du ønsker å gjøre øvelsen en gang til med det andre påstandskortet.

GJENNOMFØRING

STEG FOR STEG

Hvert punkt er knyttet opp til hvert sitt powerpointbilde. Du finner mye av den samme informasjonen under notatene til hvert enkelt lysbilde i powerpointpresentasjonen.

STEG FOR STEG

1. Introduksjon til Human Rights Dialogue – 10 min
2. Kort innføring om Amnesty – 5 min
3. Introduksjon til rasisme og diskriminering – 5 min
4. Kort innføring i menneskerettighetene – 5 min
5. Presenter dialogoppgaven – 2 min
6. Drøfting av påstand – 5 min
7. Dialogaktiviteten – 50 min
8. Oppsummering – 5 min
9. Avslutning og what's next? – 10-15 min

STEG FOR STEG

1. INTRODUKSJON TIL HUMAN RIGHTS DIALOGUE

Start med å fortelle elevene hva de skal være med på. Forklar kort hva Human Rights Dialogue består av, og målet med aktiviteten: Elevene skal lære mer om menneskerettigheter knyttet til rasisme og diskriminering, samt lære mer om hva de selv kan gjøre for å forhindre dette. Understrek at det er viktig at dette forblir en dialog, og ikke en debatt.

Sett regler i gruppen:

Enkelte av temaene kan være tabubelagt eller lite diskutert i noen miljøer, det er derfor viktig å få frem at det ikke er noen rette eller gale svar i denne aktiviteten, og deltakerne skal kunne ytre sine meninger uten å være redd for å si noe feil. Human Rights Dialogue krever tålmodighet, lytting og forståelse.

Forklar at opplegget består av tre deler:

- 1 En innføring i menneskerettighetene og dagens tema.
- 2 En dialogaktivitet der elevene skal delta aktivt.
- 3 En oppsummerende aktivitet til slutt, der elevene også snakker om hva de selv kan gjøre for å forhindre rasisme og diskriminering.

2. KORT INNFØRING OM AMNESTY

Å gi en kort innføring om Amnesty før oppgaven, er sentralt for å gi en innføring i arbeidet for menneskerettighetene.

Begynn med å stille et åpent spørsmål til elevene (kan droppes):

- Hva vet du/dere om Amnesty International?

Etter at elevene har fått reflektert litt, holder lærer en kort powerpoint presentasjon om Amnesty sitt arbeid i Norge. Mer informasjon finner du i notatfeltet på powerpointen.

Les teksten om Amnestys visjon og oppdrag, og forklar hvis det er noe deltagerne ikke forstår.

3. RASISME OG DISKRIMINERING

Dette er dagens tema, og elevene gjør sine første overordnede refleksjoner.

- Hva tenker elevene umiddelbart når de hører disse to begrepene?

Om nødvendig, still gjerne noen oppfølgingsspørsmål som:

- Hvordan er situasjonen i Norge?
- Har dere noen erfaringer med dette temaet?

4. KORT INNFORING I MENNESKERETTIGHETENE

Før du introduserer temaet rasisme og diskriminering, er det lurt å gi en kort innføring i menneskerettighetene. Videoen i powerpointen er oversiktlig. Her kan man med fordel spørre gruppa hva de vet om menneskerettigheter før filmen settes i gang.

Etter at de har sett videosnutten kan elevene fordype seg i menneskerettighetserklæringen.

Del ut menneskerettighetserklæringen og gi elevene noen minutter til å se hvilke artikler som omhandler temaet rasisme og diskriminering

- Når de har sett på erklæringen kan du ta en rask gjennomgang av hva de tenker er mest relevant, samt understreke at mange artikler indirekte omhandler temaet. Fremhev art. 1, 2 og 7.

5. DIALOGOPPGAVEN

Redegjør raskt om dialogen i aktiviteten:

- Elevene skal snakke sammen og dele sine meninger rundt en påstand. Det er ingen fasitsvar til påstanden, den er ment å sette rammen for den videre dialogen.
- Dialogkortene som blir presentert med jevne mellomrom skal belyse påstanden fra flere vinkler og er ment å gi deltagerne ny innsikt i temaet.
- Presenter retningslinjene (disse kan også deles ut fysisk) og belys viktigheten av lytting, respekt og god dialog i gruppene. Temaet er sensitivt for noen og alle skal ha mulighet til å snakke fritt.
- Del ut retningslinjer for samtalen og forslag til oppfølgingsspørsmål til gruppa. Gå igjennom disse. Oppmuntre elevene til å være med på å stille spørsmål, være nysgjerrige og delaktige i samtalen.
- Sjekk om det er noe som er uklart, og oppmuntre gjerne elevene til å være med på å stille spørsmål, være nysgjerrige og delaktige i samtalen. Vis gjerne til kort om oppfølgingsspørsmål.

6. DRØFTING AV PÅSTAND

Påstanden «alle diskriminerer» legger til grunn at diskriminering er et vanlig fenomen og at elevene kanskje også selv har noen fordommer.

Målet for elevene er at de gjennom dialogen skal få økt kjennskap til hva diskriminering er:

- hvilke grupper som ofte blir utsatt for diskriminering
- hvordan man kan forebygge diskriminering og fordommer hos seg selv og andre

Påstanden «En verden uten rasisme er mulig» er ment å fremme forståelsen av at rasisme eksisterer på ulike nivåer, og hvorfor det er viktig å bekjempe dette.

Målet for elevene er at de gjennom dialogen skal reflektere rundt og få økt innsikt i:

- hva rasisme er
- hvilke grupper som er utsatt
- hvordan man kan forebygge rasistiske handlinger og fordommer i sin egen krets

7. DIALOGKORTENE (10-25 KORT)

Dette er hoveddelen av aktiviteten og det er viktig at elevene får god tid til å drøfte de forskjellige dialogkortene.

- Velg ca 10 kort du ønsker å bruke i aktiviteten.
- Introduser et nytt hvert 5.-15. minutt i den tiden du har til rådighet (her ser du selv hvor lang tid elevene trenger på å drøfte hvert kort).

Har du de fysiske kortene anbefaler vi at du kun bruker disse slik at du frigjør deg fra Pc'en og heller kan gå rundt å hjelpe samtalene videre. Da kan du la påstanden være i bakgrunnen på projektoren mens dialogoppgaven foregår, og hoppe rett til powerpointbilde nr 26 når du skal presentere oppsummeringsoppgaven.

Alle dialogkortene ligger også i powerpointen, så du må selv hoppe over de du ikke skal bruke om du gjennomfører digitalt.

8. OPPSUMMERING

Det er to alternativer til oppsummering:

- 1 Vis spørsmålene gruppene skal besvare på storskjerm. Etter at de har fått tid til å svare på spørsmålene, gjennomgå svarene i plenum.
- 2 Har du valgt en av de alternative dialogmetodene som presenteres nedenfor, kan oppsummeringen tilpasses den øvelsen du har valgt. I stedet for å svare på spørsmålene kan gruppene da eventuelt ha en presentasjon av tankekart eller presentere de argumentene de har notert underveis.

Til slutt:

Vis påstanden på nytt, og spør om noen har endret mening underveis. Ta svarene i plenum.

9. AVSLUTNING OG WHAT'S NEXT?

Dette steget er avgjørende for at elevene skal forlate aktiviteten med en følelse av at de kan gjøre en forskjell i sin egen hverdag.

- Snakk om teksten på powerpointslide nr. 39. Fremhev viktigheten av gode samtaler og aktivisme rundt temaene. Henvis til Amnesty og selg viktigheten av engasjement rundt menneskerettighetene!
- Det er viktig å oppmuntre elevene til å fortsette å engasjere seg innenfor temaet. De kan gjerne lese mer om temaet på Antirasistisk.no, skrive ned alle tankene sine, eller diskutere temaet ved middagsbordet.

- Vis eventuelt tilbudene fra Amnesty hvis noen er ekstra ivrig på å engasjere seg. Disse kan også sendes ut på epost i etterkant.

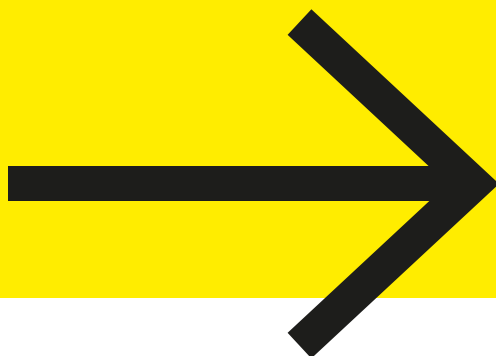
Det kan hende elevene har lyst til å dele noen ekstra tanker når aktiviteten er over, eller at de føler seg ekstra berørt. Det er viktig at de da blir fulgt opp i etterkant, av lærer eller andre de kan snakke med.

**UTDANNING ER DET
VIKTIGSTE VÅPEN
HVIS VI VIL OPPNÅ
FORANDRING I
VERDEN.**

– **NELSON MANDELA,**
menneskerettighetsforkjemper fra Sør-Afrika

DIALOG- METODER

Her følger noen tips om du ønsker
å prøve en alternativ metode til
selve dialogen.

FISK-I-BOLLE

DIALOG

Antall elever: 10–30

Det burde være plass til å forme 2 sirkler.

- 1 Sett opp stoler for å forme en yttersirkel og en mindre innersirkel. For eksempel, sett 10 stoler på yttersirkelen og 5 stoler på innersirkelen. Elevene på innersirkelen er 'fisken' mens yttersirkelen er 'bollen' som beskytter fisken.
- 2 Elevene i innersirkelen er de eneste som får snakke. Yttersirkelen lytter. For å sikre aktiv lytting, kan elevene i yttersirkelen ta notater og identifisere argumenter.
- 3 Lærer introduserer nye hjelpekort hver 5-15 minutt.

Det er to variasjoner av denne dialogformen.

Variant 1

Elevene i innersirkelen snakker med hverandre i ca. 5–10 minutter for å så gi ordet til elevene i yttersirkelen. Elevene bytter sirkel og de nye elevene i innersirkelen får snakke i ca. 5–10 minutter. Forsett slikt til alle har fått snakket.

Variant 2

For å gjøre dialogen mer dynamisk, kan du la 2 ekstra stoler i innersirkelen stå tomme. Hvis noen i yttersirkelen har noe de ønsker å legge til i diskusjonen kan de sette seg på det tomme setet for å tale. Samtidig må en annen elev fra innersirkelen gå til yttersirkelen for at man alltid skal ha ett eller to tomme seter. Obs, pass på at alle elevene får muligheten til å snakke i innersirkelen.

Denne dialogformen kan passe bra på en skole siden det er en interaktiv dialogform.

ARGUMENT

DIALOG

Antall elever: 5–30

- 1 Del ut papir og penner for å skrive argumenter.

Velg en elev i hver gruppe for å skrive ned argumentene som blir diskutert.

- 2 Husk å skap en inkluderende atmosfære.
- 3 Gruppene skal diskutere kortene basert på for- og motargument til hovedpåstanden. Dermed blir denne øvelsen rigid hvilket kan være en god erfaring.

- 4 Lærer introduserer ett kort hvert 5–15 minutt.

- 5 Gruppen vil diskutere og konkludere argumentene med for- og motpol til påstanden. De vil til slutt diskutere hvorfor den ene polen veier mer enn den andre.

TENKEKART

DIALOG

Antall elever: 5–30

- 1 Del ut et stort hvitt papir (flippover) og mange fargepennar til alle gruppene.
- 2 Læreren har på forhånd laget et eksempel på et tenkekart med hovedpåstanden i midten og noen stikkord. Dette for å veilede gruppene på hvordan et tenkekart kan se ut.
- 3 Lærer kan forme grupper basert på antall elever.
- 4 En elev i hver gruppe vil få ansvar for å holde tiden og notere argumentene til alle i gruppa.
- 5 Gruppeleder skriver nøkkelord eller tegner figurer etc. til hjelpkortene.
- 6 Det kan hjelpe å bruke fargekoder for negative og positive nøkkelord for å skape større skiller.
- 7 Lærer kan gi ut nye kort hvert 5-15 minutt eller gi ut hele bunken hvis lærer passer på å følge opp at gruppene diskuterer hvert av kortene.
- 8 Tankekart-dialog kan være positivt for skolebesøk eller kreative sammenkomster.

JA/NEI

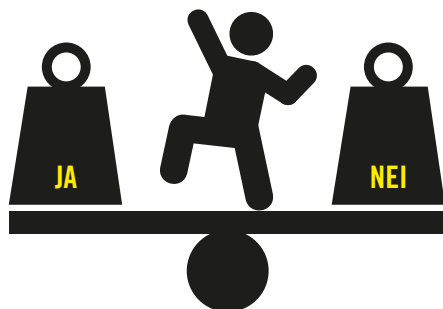
DIALOG

Antall elever: 10–30

Denne dialogformen oppmuntrer elevene til å diskutere temaet fra ulike ståsteder.

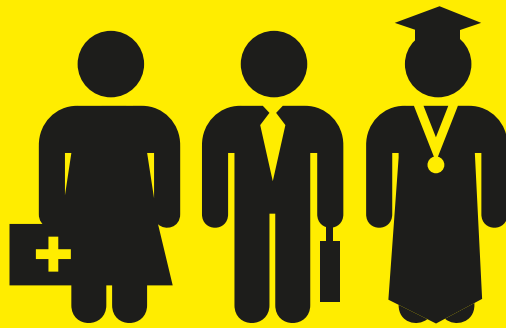
- 1 Lærer former to grupper. En gruppe må argumentere positivt (ja) for hjelpekortene, mens den andre gruppen må argumentere negativt (nei) for hjelpekortene. Etter hvert hjelpekort kan elevene velge å bytte side hvis de ønsker, men må da argumentere for motsatt gruppe på neste kort.

- 2 Lærer sørger for at gruppene lister opp argumenter i favør av hvilken gruppe de er i, men oppmuntrer til at gruppene stiller spørsmål til hverandre uavhengig av læreren.

**JEG HAR EN DRØM
OM AT MINE FIRE
SMÅ BARN EN DAG
SKAL FÅ LEVE I EN
VERDEN DER DE IKKE
BLIR DØMT ETTER
HUDFARGE, MEN
ETTER KVALITETEN I
DERES KARAKTER**

– **MARTIN LUTHER KING,**
oversatt fra talen I have a dream, 1963

AMNESTY INTERNATIONAL NORGE

Grensen 3, 0159 Oslo

☎ 22402200

✉ info@amnesty.no

🌐 amnesty.no

f facebook.com/AmnestyNorge/

📷 @Amnesty_norge

For mer menneskerettighetsundervisning besøk <https://amnesty.no/alle-opplegg>